

ACTIVITATS
PER A ALUMNES DE SECUNDÀRIA
PRIMER CICLE

EL TABAC,

BEN

LLUNY

Índex

Activitat	Pàg.
1. Qüestionari sobre tabac.....	2
Full de puntuació i autocorrecció qüestionari del tabac.	4
2. Diari d'un jove maniàtic.....	5
3. Rom i tabac	10
4. Diversos punts de vista sobre el mateix tema.....	15
5. La publicitat del tabac.....	20
La publicitat: Proposta d'activitats amb material audiovisual	20
Exercici 5.1.....	24
Exercici 5.2.....	25
Exercici 5.3.....	26
Exercici 5.3.....	27
Recursos sobre publicitat:	28

Activitat 1

Qüestionari sobre tabac

Objectius:

- Tractar els tòpics i creences més habituals entre els joves sobre el tabac.
- Contrastar les pròpies creences sobre el tabac i el seu consum amb la resta de companys.
- Opinar a partir de creences que es donen al voltant del tabac.

Continguts:

Fets i conceptes	Procediments	Actituds i valors
- Tòpics i creences sobre el tabac.	- Defensa i contrast de les pròpies creences amb les dels altres.	- Qüestionar-se les pròpies creences i actituds vers el tabac.

Descripció de l'activitat

Es demana als alumnes que llegeixin el qüestionari sobre el tabac i que el vagin responent individualment.

A continuació, i seguint les instruccions del mateix qüestionari, es realitza l'autocorrecció i puntuació. En funció de la puntuació obtinguda es llegirà una valoració o altra. Posteriorment es tractaran en grup les diferents puntuacions obtingudes i el comentari que es fa en funció de la puntuació en els tres apartats.

També es tractaran les preguntes que poden predir una major probabilitat de futur consum, si estem d'acord o no amb les correccions, el comentari, la puntuació...

A partir de la correcció i el comentari del qüestionari es poden anar tractant algunes de les creences o tòpics relacionats amb el tabac.

Font: Del crèdit variable tipificat de 1r cicle d'ESO (Cabra, Q. [et al.] / *Tu sempre fas el que et diuen?* Barcelona: Octaedre, 1998.)

Activitat 1

Qüestionari sobre el tabac

Abans de començar ens agradaria saber què penses tu del tema del tabac. Per això et proposem un petit qüestionari que podràs corregir tu mateix/a. El primer que hauràs de fer és llegir les preguntes i marcar amb una (X) l'opció que creguis més encertada. Per a cada pregunta apareixen quatre opcions.

- segur que no
- em sembla que no
- em sembla que sí
- segur que sí

No es tracta de descobrir si en saps molt del tema, sinó més aviat quina és la teva postura personal. Recorda que no cal que escriguis el teu nom.

<p>1. Crec que fumar és divertit.</p> <ul style="list-style-type: none">☐ segur que no☐ em sembla que no☐ em sembla que sí☐ segur que sí <p>2. Si fumes tens més oportunitats de relacionar-te amb l'altra gent.</p> <ul style="list-style-type: none">☐ segur que no☐ em sembla que no☐ em sembla que sí☐ segur que sí <p>3. Els fumadors poden deixar el tabac amb relativa facilitat.</p> <ul style="list-style-type: none">☐ segur que no☐ em sembla que no☐ em sembla que sí☐ segur que sí <p>4. Quasi tota la gent jove fuma.</p> <ul style="list-style-type: none">☐ segur que no☐ em sembla que no☐ em sembla que sí☐ segur que sí <p>5. D'aquí a uns anys fumaré.</p> <ul style="list-style-type: none">☐ segur que no☐ em sembla que no☐ em sembla que sí☐ segur que sí	<p>6. El tabac perjudica greument els fumadors.</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Segur que no☐ em sembla que no☐ em sembla que sí☐ segur que sí <p>7. El tabac perjudica els qui conviuen amb fumadors.</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Segur que no☐ em sembla que no☐ em sembla que sí☐ segur que sí <p>8. Creus que hi ha d'haver llocs on no es pugui fumar?</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Segur que no☐ em sembla que no☐ em sembla que sí☐ segur que sí <p>9. Normalment els fumadors acostumen a deixar de fumar quan s'adonen que el tabac els perjudica.</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Segur que no☐ em sembla que no☐ em sembla que sí☐ segur que sí <p>10. Hi hauria d'haver límit d'edat per consumir tabac.</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Segur que no☐ em sembla que no☐ em sembla que sí☐ segur que sí
--	---

Quan hagi omplert el qüestionari ves a la pàgina següent, on trobaràs una taula per puntuar-lo. Una vegada hagi aplicat el barem i tinguis la puntuació total, llegeix el text que correspon a la teva puntuació.

Full de puntuació i autocorrecció qüestionari del tabac.

1. Crec que fumar és divertit. ☐ segur que no 4 ☐ em sembla que no 3 ☐ em sembla que sí 1 ☐ segur que sí 0 2. Si fumes tens més oportunitats de relacionar-te amb l'altra gent. ☐ segur que no 3 ☐ em sembla que no 2 ☐ em sembla que sí 1 ☐ segur que sí 0 3. Els fumadors poden deixar el tabac amb relativa facilitat. ☐ segur que no 3 ☐ em sembla que no 2 ☐ em sembla que sí 1 ☐ segur que sí 0 4. Quasi tota la gent jove fuma. ☐ segur que no 4 ☐ em sembla que no 3 ☐ em sembla que sí 1 ☐ segur que sí 0 5. D'aquí a uns anys fumaré. ☐ segur que no 4 ☐ em sembla que no 3 ☐ em sembla que sí 1 ☐ segur que sí 0	6. El tabac perjudica greument els fumadors. ☐ segur que no 0 ☐ em sembla que no 1 ☐ em sembla que sí 2 ☐ segur que sí 3 7. El tabac perjudica als qui conviuen amb fumadors. ☐ segur que no 0 ☐ em sembla que no 1 ☐ em sembla que sí 2 ☐ segur que sí 3 8. Creus que hi ha d'haver llocs on no es pugui fumar? ☐ segur que no 0 ☐ em sembla que no 1 ☐ em sembla que sí 2 ☐ segur que sí 3 9. Normalment els fumadors acostumen a deixar de fumar quan s'adonen que el tabac els perjudica. ☐ segur que no 3 ☐ em sembla que no 2 ☐ em sembla que sí 1 ☐ segur que sí 0 10. Hi hauria d'haver límit d'edat per consumir tabac. ☐ segur que no 0 ☐ em sembla que no 1 ☐ em sembla que sí 3 ☐ segur que sí 4

Si tens una **puntuació entre 0 i 12**, segurament creus que fumar és quelcom positiu, que t'ajudarà a passar-t'ho bé i que ho deixaràs quan vulguis. No t'enganyis, deixar de fumar costa molt i no sempre les conseqüències de fer-ho són agradables. Esperem que al final d'aquesta unitat, com a mínim et tornis a pensar si convertir-se en fumador és una bona decisió.

Si tens una **puntuació entre 13 i 23**, segurament hi ha coses que t'agraden i altres que no tant del fet de fumar. Esperem que el treball d'aquesta unitat t'ajudi a prendre una decisió respecte al teu futur. Pensa que molts fumadors diuen que si poguessin començar de nou no tornarien a fumar... per alguna cosa serà.

Si tens una **puntuació entre 24 i 34**, segurament tens clar que fumar no és un bon negoci. Encara que hi ha gent que pugui pensar que els que fumen lliguen més o s'ho passen millor, o que es diverteixen més, el tabac no té res a veure amb tot això. Esperem que el treball d'aquesta unitat serveixi perquè et sentis encara més segur de la teva opinió.

Activitat: Fes un buidatge a la pissarra dels resultats del qüestionari i comenta'ls. Hi estàs d'acord, amb els resultats? Quines creieu que són les preguntes que poden predir amb major probabilitat si una persona fumarà o no en el futur?

Activitat 2

Diari d'un jove maniàtic

Objectius:

- Extreure els punts més rellevants d'un text.
- Discutir opinions a partir dels punts més rellevants d'un text.
- Opinar, a partir de creences que es produeixen al voltant del tabac.

Continguts:

Fets i conceptes	Procediments	Actituds i valors
<ul style="list-style-type: none"> - Tòpics i creences sobre el tabac. - El primer cigarret. Efectes positius i negatius. 	<ul style="list-style-type: none"> - Anàlisi d'un text, d'una situació i conflictes relacionats amb el tabac. - Defensa i contrast de les pròpies creences amb les dels altres. 	<ul style="list-style-type: none"> - Qüestionar-se les pròpies creences i actituds vers el tabac.

Grups: de 4 persones.

Descripció de l'activitat

Es demana als alumnes que llegeixin el text individualment i que subratllin les frases que considerin com a més rellevants del text.

A continuació, contesten les dues primeres preguntes de la fitxa de treball.

En grups de 4 persones miren si han coincidit a subratllar les idees més importants.

Tornen a treballar individualment, contestant les preguntes de l'apartat tres de la fitxa de treball i a continuació ho posen en comú, treballant altre cop amb els mateixos grups de quatre.

Es pot treballar també el vocabulari del text, les paraules i expressions que no siguin pròpies de la nostra parla i buscar-ne les equivalents.

Material: Fragment (capítol 10) del llibre: Aidan Macfarlane i Ann McPershon. Diari d'un jove maniàtic. Columna, Barcelona: -" Bromera Jove" - , 1998

Activitat 2

Diari d'un jove maniàtic

Capítol 10

El meu primer cigarret,
per poc em mata¹

Dimecres, 12 de juny

Aquests últims dies em sento injustament tractat. Tots els meus companys se n'han anat a l'excursió campestre a Cornualla², organitzada per l'institut. Només hi havia vint places, i no me'n tocà cap. Hem de TREBALLAR mentre ells s'ho passen bé i només ens donen classe els professors més sonsos, mentre tots els bons estan passant-s'ho bé a l'excursió. No fan res de bo a la televisió i totes les pel·lícules són d'un rombe, i no val la pena de veure-les.

Després de classe, no tenia gaires ganes d'anar a casa, ja que Susie havia tornat a quedar-se a casa de Kate, i la mare i el pare estarien fora fins tard amb motiu de l'excursió organitzada pel departament del

pare. Espere que això els farà ser més amables entre ells, perquè han estat sostenint, fa poc, més «debats» dels seus. Me n'anava de mala gana a casa, amb no gaires coses a fer, quan vaig veure el que semblaven senyals de fum que pujaven del pati. No sabia llegir els senyals, de manera que vaig anar a investigar-los (aquest era jo en el paper de detectiu privat). Resultaren ser alguns companys de classe que tractaven de suïcidar-se amb cigarrets. Abans que pogués obrir la boca, cridaren:

-Ací ve «Pete el Set-ciències» i «Pete el de “Jo-sé-el-que-vos-convé”» i «Pete el de “esteu-suïcidant-vos”».

M'acorralaren, bufant-me fum a la cara i cantant-me:

-Fumar no solament perjudica la vostra pròpia salut, sinó també la dels que hi ha al vostre voltant.

-Mata 50 mil persones cada any.

-Cada cigarret us lleva cinc minuts *de vida*.

¹ Aidan Macfarlane i Ann McPerschon. Diari d'un jove maniàtic. Columna, Barcelona: -“ Bromera Jove” -, 1998

² Cornualla (Cornwall en anglès) és el comtat més al sud-oest del Regne Unit. (N. del T.).

-Cada vint-i-cinc minuts, algú mor de càncer de pulmó a la Gran Bretanya.

-Produeix càncer de pulmó i bronquitis i malalties cardíagues.

-Perjudica la criatura dins de l'úter.

-És la mateixa cosa que besar un cendrer.

No comprenia per què, si sabien tot això, encara fumaven. A més a més, a continuació es posaren a xafardejar molt alegrement sobre el MOTIU pel qual havien començat a fumar.

Ann va dir que va començar quan tenia tretze anys. La seua germana major eixia amb un fumador empedreït. Una nit, l'amic de la germana va anar a la seua casa quan els pares eren fora i ell i la seua germana van anar a la porta de darrere (la seua mare no permetia l'olor dins de la casa) i començaren a fumar. El programa de televisió s'havia acabat, de manera que ella també va eixir. La seua germana li va dir, en broma:

-Vols un cigarret?

I ella contestà:

-D'acord -perquè no volia parèixer estúpida davant de l'amic de la germana.

Fumar era molt estrany per a ella i la va fer sentir-se marejada i amb coentor per darrere de la gola, però continuà, per impressionar la seua germana i l'amic. Ara aconseguia els cigarrets de l'estanc de la cantonada, o els gorrejava de les seues amistats.

Dave deia que aconseguia els cigarrets de molts estancs diferents i, tot i que només tenia catorze anys, no tenia mai cap dificultat per a comprar-los. Li agradava fumar i estava convençut que, això, el feia parèixer gran i dur, i deia que, si algú volia fumar, era cosa seua i de ningú més. Començà a fumar quan ell i el seu cosí compraren alguns cigarrets i els provaren a la vora del riu. No li agradaven gaire i, al principi, només fumava en festes i en discoteques. Després, tenia moltes discussions amb la seua mare i se solia alterar molt, però trobava que un cigarret «ajudava en certa manera».

Odiava que les xiques fumassen perquè pensava que això les feia parèixer vulgars. Una vegada, a l'institut, quasi el pillaren, de manera que es clavà el cigarret en la butxaca i es cremà. ¡El bord insensat!

Ann el va interrompre ací per dir que no comprenia per què les fumadores eren diferents dels fumadors. Ella pensava, de la mateixa manera, que fumar la feia semblar gran i dura, i també més atractiva. No creia que valgués la pena deixar-ho, ja que la seua mare i el seu pare fumaven i la salut d'ella continuava estant en perill perquè, en tot cas, en respirava el fum. No semblava que li preocupàs el que passàs al cap de vint anys, ja que, probablement, tots estaríem morts per la bomba atòmica.

Un alumne, amb qui no havia parlat mai abans, deia que fumava en classe tots els dies i que no l'havien agafat mai. Ell i els seus amics mantenien els cigarrets encesos dins dels pupitres i n'alçaven la tapa quan volien una xamada. Creia que, als professors, els era igual, ja que la majoria d'ells fumaven, i l'alè del tabac del senyor Rodgers s'olorava a un quilòmetre de distància. Aquest xiquet hi va afegir que tant de bo no fumàs, perquè això el baldava financerament; però no podia parar, sobretot perquè tots els seus amics fumaven.

Al final, insistiren que me'n fumàs un, així m'adonaria del que em perdia. Insinuaven que si no fumava, era perquè em passava alguna cosa, o és que era massa delicat per a provar-ho? I, tot i que pensava que em faria més gran i més dur si no ho provava, no em vaig atrevir a dir-ho i vaig fer una xamada, que no estava gens malament, tot i que em va fer entrar ganes de tossir. En el meu paper de detectiu, vaig fer dues o tres profundes xamades més -i la coroneta del cap començà a caure'm-. Vaig començar a tossir i les mans em formiguejaven. Els ulls em ploraven i quasi em vaig desmaiar. Quan començava a parèixer com si estigués a punt de vomitar, els meus companys de classe, que havien estat morint-se de riure, se'n van anar...

Mentre tornava a casa, no parava de passar-me pel cap una cançoneta: «Qui fuma és un estúpid runa i, a més a més, els cigarrets el fan pudir com cagallons». Em vaig parar a la botiga a comprar cinc paquets de caramels de menta i xiclet per a dissimular l'olor. Només veia paquets i més paquets de cigarrets i anuncis inacabables. Quan vaig eixir a la carretera, hi havia, mirant-me fixament a la cara, des de l'altre costat, un enorme cartell amb un cotxe de curses de fórmula 1 que anunciava els cigarrets especials de John Player. Haurien d'afusellar algú per això. En lletra MOLT MENUDA deia, a la banda de baix: **PERILL: AVÍS DEL DEPARTAMENT DE SALUT PÚBLICA: ELS CIGARRETS PODEN PERJUDICAR SERIOSAMENT LA VOSTRA SALUT³.**

Quina colla de bonyigues! ¿Per què els deixen posar l'anunci tan a la cara, si fumar ens perjudica? Vaig arribar a casa, em vaig netejar les dents, em vaig menjar més caramels de menta i vaig retenir l'alè quan la mare em besà en anar-me'n a dormir.

³ L'equivalent d'aquest text a l'Estat espanyol deia, quan va aparèixer, fa pocs anys: «La Direcció General de la Salut Pública adverteix que l'ús del tabac pot ser perjudicial per a la salut». Una altra versió deia: «l'ús del tabac és perjudicial per a la vostra salut». Avui diu: «Les Autoritats Sanitàries adverteixen que fumar perjudica seriosament la salut». (N. del T.)

Activitat 2

Diari d'un jove maniàtic

1. Creus que la situació que s'explica al text es pot donar fàcilment?
2. Creus que el protagonista tornarà a provar de fumar?, per què?

3. Al text trobem frases com:

a) No volia semblar estúpida davant de l'amic de la germana.

Comenta la frase.

Què significa per a tu que els amics et puguin veure com un estúpid/a.

b) Estava convençut que el feia parèixer gran i dur.

Això és veritat? creus que si algú fuma sembla més gran i dur? Per què?

És important que els altres et vegin com a gran i dur?

c) No li agradava gaire al principi.

Per què creus que la gent prova el tabac si sap que perjudica la salut?

d) Això el baldava financerament.

T'has parat a pensar quants diners s'inverteixen en tabac al cap d'una setmana?, i al cap d'un mes?, i al cap d'un any?

T'has parat a pensar què s'hauria pogut fer o comprar amb aquests diners? (a tall d'exemple, pensa que uns pantalons costen unes 7.000 ptes, una camisa unes 5.000, unes sabates unes 10.000 o pensa també en quant val fer-se soci d'un club d'esports, apadrinar un nen o apuntar-se en alguna associació).

Comenta les teves respostes en grups de 4 persones, per veure si coincidiu o no i discutiu les diferències que trobeu entre les vostres opinions.

Activitat 3

Rom i tabac

Objectius:

- Identificar els conflictes.
- Desenvolupar el pensament alternatiu. Buscar alternatives o possibles solucions a un conflicte.
- Desenvolupar el pensament conseqüencial. Valorar les conseqüències de les diferents solucions.
- Experimentar, amb elements quotidians, els possibles resultats del fet de fumar.

Continguts:

Fets i conceptes	Procediments	Actituds i valors
<ul style="list-style-type: none"> - Conseqüències del fet de fumar. - El pensament alternatiu i conseqüencial. 	<ul style="list-style-type: none"> - Resolució de conflictes. Tècniques i recursos. 	<ul style="list-style-type: none"> - Qüestionar les conseqüències vers els altres de les pròpies decisions.

Descripció de l'activitat

L'activitat presenta una situació, conflicte o dilema que cal resoldre seguint la proposta d'activitats sobre habilitats cognitives: el pensament causal, l'alternatiu, el conseqüencial i el de perspectiva.

Un cop llegits els dos primers actes de la història i exercitats, al seu voltant, els pensaments causal, alternatiu i conseqüencial, ens centrarem ara en la discussió del problema moral que s'hi ha plantejat. Aquest problema es:

Si tu fossis el nét o la néta i el metge t'hagués prohibit donar alcohol o tabac al teu avi, però el teu avi, que de totes maneres viurà poc temps, et demana per favor que n'hi donis, n'hi donaries o no?

Plantejat així el dilema moral, convé recordar al grup que es tracta d'emetre un judici moral pràctic, el que tu faries en aquesta situació. Així preparats se'ls demana que votin a mà alçada qui donaria el rom i tabac a l'avi i qui no ho faria. Si hi ha divisió d'opinions es formen els grups, però si hi ha unanimitat es poden fer aquestes modificacions al dilema: Si tothom diu que sí, es pot dir que el metge t'ha fet responsable directe a tu que l'avi no tasti alcohol i el tabac, no és simplement un consell, és una ordre molt seriosa. Si continuen dient que sí, es pot dir que tant el metge com els teus pares t'han dit que el cas del teu avi no és un cas corrent, sinó que la situació del seu cor fa que tant el tabac com l'alcohol li puguin produir un mal gravíssim.

Si tots diuen que no, es pot dir que a tu també el metge et va dir que l'avi diu que va sentir a l'UCI que de totes maneres viuria molt poc temps. Si continuen dient que no, es pot dir que únicament donaries a l'avi un rom molt aigualit i cigarretes sense quitrà.

Un cop aconseguit que hi hagi dissentiment d'almenys cinc o sis persones es manté la discussió del dilema.

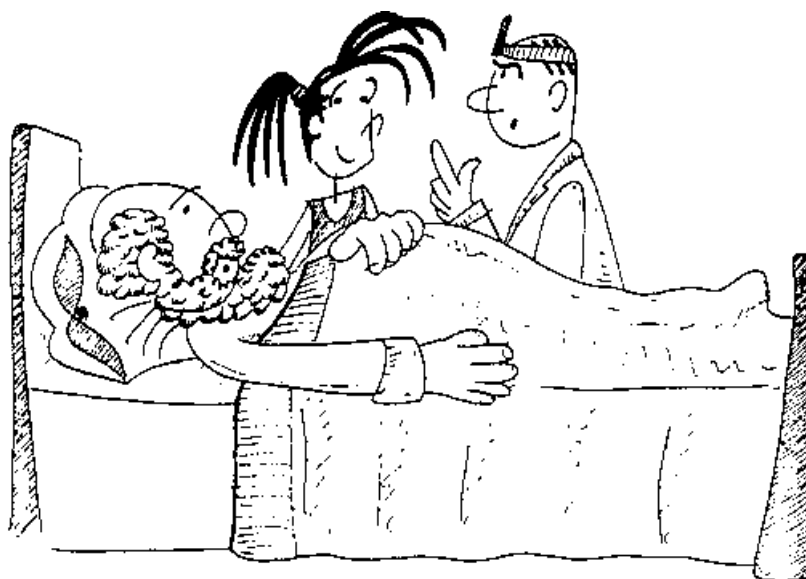
Temporització: Aquesta activitat es pot repartir en 3 parts o sessions.

Font: Manuel Segura . Programa de competència social . Generalitat de Catalunya.

Activitat 3

Rom i tabac

ROM I TABAC⁴

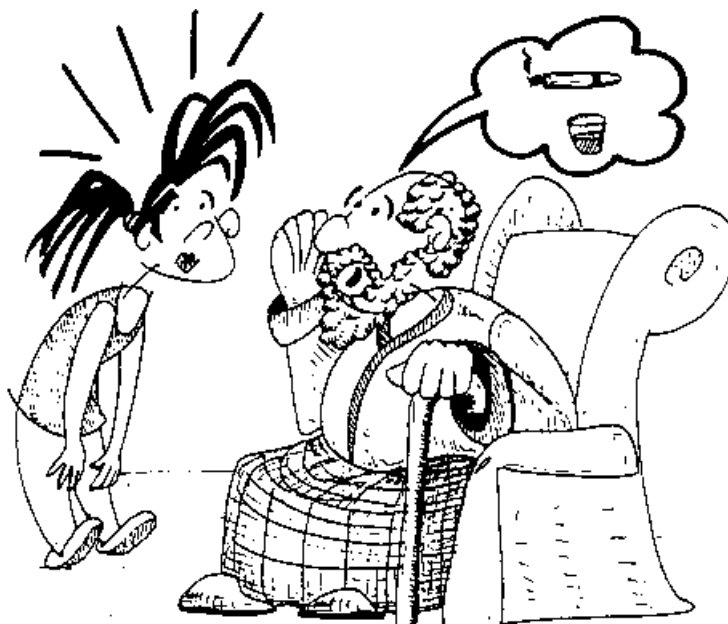
El senyor Ramon és un vell simpàtic, ja jubilat, bon bevedor, bon fumador, que viu a casa del seu fill des que va morir la seva dona. L'home aporta a la casa la seva pensió i la seva simpatia per la qual cosa és estimat per tothom, sobretot per la seva néta Ester de quinze anys que escolta amb molt d'interès les històries del seu avi i sempre que pot l'acompanya.

Però ara el senyor Ramon ha tingut un infart i ha estat dos dies a l'UCI en estat molt greu. Avui és el primer dia que l'han traslladat a una habitació de l'hospital i l'Ester li fa companyia procurant que estigui tranquil.

Entra el cardiòleg que atén el senyor Ramon, saluda l'Ester i examina detingudament el malalt. En acabar l'auscultació li diu a l'Ester: "El teu avi és fort com un roure i aquest cop se n'ha lliurat. Amb un parell de dies més, si és que continua la recuperació, l'enviarem a casa. Però des d'ara vull dir-te una cosa: la causa principal de l'infart ha estat l'alcohol i el tabac, així que quan torni a casa res d'alcohol i res de tabac. Tu ets la responsable que això es complexi". L'Ester pregunta: "Ni tan sols una copeta de rom, tant com li agrada?" El metge respon: "Ni una copeta, ni un didal, ni una gota".

1. Hi ha un problema en aquesta situació? Qui o quines persones el tenen? Quin és exactament el problema de cadascú?
2. Quines solucions alternatives té l'Ester, en tornar a casa? Enumera totes les que se t'acudeixin, com més millor.
3. Quines conseqüències et sembla que comportaria cadascuna d'aquestes alternatives?

⁴ Manuel Segura . Programa de competència social . Generalitat de Catalunya.

L'Ester està molt contenta perquè veu que el seu avi millora cada dia. Ja fa tres dies que és a casa i, tot i que el senyor Ramon encara parla poc, ja va recuperant el bon humor i l'alegria. Avui està especialment animat i està més xerraire que mai; li explica a la seva néta com van ser els dos dies que va passar a l'UCI i com en aquells dies es reia, per dins, dels metges, en veure'ls preocupats per ell.

Enmig de la conversa i del riure de l'Ester, el senyor Ramon li diu: "com que ara ja estic bé, porta'm un puret dels que tinc a l'armari de la meva habitació i una copeta d'aquest rom bo que té amagat el teu pare". L'Ester es queda un moment desconcertada, però de seguida respon: "ni parlar-ne, avi!, el metge em va encomanar que ja no us donéssim mai un cigarret, ni una gota de rom".

L'avi respon: "Mai? Això vol dir que ja em condemnes a cadena perpètua de no fumar i no beure? I què en saben, els metges? Apa, noia, porta'm el puret i la copa de rom, que quan estava a l'UCI i els metges creien que jo no els escoltava, els vaig sentir dir que per molt que tingui cura d'ara endavant, no seran gaires els mesos que em resten de vida. Per això, si de totes maneres he de morir aviat, deixa que mori content i porta'm el que et demano".

L'Ester queda confosa, perquè comprèn les raons del seu avi, a qui ella estima molt, però per altra banda recorda les paraules taxatives del metge.

1. Hi ha un problema en aquesta situació? Qui el té? Quin és exactament el problema de cadascú?
2. Quines solucions alternatives tenia l'avi quan ja es trobava bé? Enumera totes les que et surtin, com més millor.
3. Quines conseqüències creus que tindria cadascuna d'aquestes alternatives?

Finalment, l'Ester, compadida, decideix donar un gust al seu avi i li porta un purèt i una copa amb molt poc rom; a més, fa prometre al senyor Ramon que no demanarà més d'una copa i un puro al dia.

L'home està gaudint amb el tabac i amb el rom; però l'Ester, tot i sentir l'alegria de veure gaudir el seu avi, està molt inquieta per dos motius: primer, per si el seu pare o la seva mare els sorprenden, ja que tots dos saben que el metge ha ordenat a l'Ester que no doni alcohol ni tabac al seu avi, i segon, perquè pensa que per donar-li el gust pot estar escurçant-li la vida, que és tan important per a ella.

Un cop acabada la història, us demanem que torneu a explicar-la de nou al grup classe però amb aquesta particularitat:

La primera l'explica com si fos l'Ester.

El segon l'explica com si fos el senyor Ramon.

El tercer l'explica com si fos el metge.

Activitat 4**Diversos punts de vista sobre el mateix tema**

Objectius:

- Identificar diferents punts de vista al voltant d'un mateix tema.
 - Valorar opinions diferents al voltant d'un mateix tema.
 - Prendre una postura com a protagonista de les seves decisions.
-

Continguts:

Fets i conceptes	Procediments	Actituds i valors
- Efectes del tabac.	- Recursos i habilitats per defensar les pròpies opinions.	- Respecte als diferents punts de vista.

Grup: segon cicle de secundària (14-16 anys).

Descripció de l'activitat

A partir dels punts de vista dels personatges que es presenten, es plantegen una sèrie de preguntes, que cal respondre entenent els punts de vista de cada personatge, intentant posar-se en el lloc de l'altre, la informació de què disposa i tots els elements que poden condicionar la seva decisió.

Cal tenir clar que els alumnes han de llegir només el text del personatge escollit.

Font: Xavier Sarasíbar.

Activitat 4

Diversos punts de vista

Diversos punts de vista sobre el mateix tema

A l'hora de prendre una decisió, no tothom té la mateixa informació ni la mateixa predisposició. Posem, per exemple, la decisió de fumar. Algunes persones es mostren més favorables que altres al fet de fumar, i això fa que treguin importància a les conseqüències negatives de fer-ho. Les actituds favorables o contràries al tabac ja estan presents moltes vegades abans de començar a fumar. Els que mostren una predisposició favorable solen adjudicar al tabac una sèrie de propietats que van més enllà dels efectes concrets de la substància: el tabac fa que la gent sigui més divertida, més agradable, més independent, més segura, més autònoma, mes...

Per veure què hi ha de cert en tot això, et proposem que valoris l'opinió que tenen sobre el tema quatre joves.

✂-----

La Marta

El que més li agradava del Miquel era la seva empena i la imatge de seguretat que donava. Per què seria que els nois que fumaven li resultaven més atractius? Els altres, al seu costat, semblaven criatures. La Marta, tot i el seu propòsit inicial de no fumar i de la guerra que li havia donat a la seva mare perquè deixés el tabac, es va trobar al cap de poc temps de sortir amb el Miquel amb un cigarret a la mà, com si fos la cosa més natural del món.

De fet, va pensar, si la majoria de la gent de la meua edat fuma, per què m'he de capficar? El millor que puc fer és passar-m'ho bé mentre pugui, i si hi ha cap problema, que no n'hi haurà, ja ho deixaré. A més, s'havia adonat que la gent que fumava era més divertida que els que no ho feien i que, tot fent un cigarret, era més fàcil encetar una conversa amb algú que no coneixia, o concentrar-se mentre preparava els exàmens.

Ara, qui més li retreia que fumés era precisament la seva mare: que si feia pudor de tabac, que si cremava els jersis, que si s'estava perjudicant la salut..., històries de vella maniàtica. Si no, per què va començar a fumar quan era jove?

- Ara, prou de donar voltes al tema! Es va dir a ella mateixa, i va encendre un cigarret, mentre marcava el número de telèfon de la seva millor amiga.

En Joan

- Mira que són pesats, amb això de fumar - va pensar en Joan -. Ara, a quasi tothom de la colla amb qui sortia els caps de setmana li havia donat per fumar. I això que feia quatre dies que semblaven uns fanàtics de la lliga antitabac, però tot va ser començar un, que s'hi van anar enganxant tots els altres.

Al Joan, fumar no li agradava. Provar-ho, ho havia provat, però és que no li trobava res. Bé, sí, trobava que el tabac tenia mal gust i que no n'hi havia per a tant. A ell hi havia coses que l'interessaven més, però semblava que per als altres fos imprescindible tenir un cigarret a les mans.

El que més li molestava era que la gent que fumava passava de si als altres els molestava el fum o no. Semblava que el tabac els afectava el sentit de l'oïda, perquè cada vegada que es queixava del fum, els altres no li feien ni cas. D'altra banda, es preguntava per què els seus amics estaven disposats a fer qualsevol cosa per a ell, menys apagar el cigarret quan els ho demanava?

En Joan feia temps que els havia deixat per impossibles, però de tant en tant li venia un rampell de rebel·lia i els engegava un discurs antitabac, que ell mateix es deia que no servia per a res, però que li era impossible de reprimir. Al cap i a la fi eren els seus amics...

✂-----

L'Àlex

Tot va començar com un joc, un joc divertit i emocionant. Una mena d'atracció per allò que estava prohibit als nens i només podien fer els adults. Recordava que sentia una gran curiositat per experimentar què se sentia quan t'empassaves el fum d'un cigarret i que trobava que allò de deixar anar el fum el feia sentir d'una altra manera.

Ara tot això semblava una mica lluny. Ja feia un any i mig que fumava, i el que havia començat com un joc d'amagat s'havia convertit en un costum més o menys públic.

L'Àlex pensava que estava bé, això de fumar. A més, semblava que les noies es miraven els nois que fumaven d'una altra manera.

El que resultava un pal era la gent que no fumava. Sempre s'estaven queixant que els molestava el fum i que el tabac els perjudicava la salut. En Joan, per exemple, de vegades es posava impossible. A l'Àlex no li semblava que n'hi hagués per a tant. Estava segur que a ell el tabac no el perjudicava, i que si alguna vegada ho arribava a fer no tindria cap problema per deixar-ho. A més, es deia, hi ha coses més importants a la vida que el fet de si ets o no fumador.

L'Eva

Estava una mica farta de tota aquesta història. La Marta i la Laia cada vegada que l'enganxaven li posaven el cap com un timbal. Que si prova-ho, que si no siguis cria, que si t'agradarà... I ella que, com més li ho deien, menys de gust li venia fumar.

No és que ella fos allò que es diu "una bona nena", però és que simplement el tabac no li agradava.

A diferència de la Laia, que sempre havia dit que fumar era d'idiotes i que havia acabat fumant, ella seguia pensant que no era una bona idea: els diners que et gastes, la pudor de tabac que fas, el fet d'estar sempre pendent de no quedar-te sense cigarrets...

A l'Eva no li semblava que pel fet de ser fumador fos més adulta, ni més madura, ni més independent, ni més res... I a més, a ella, el Miquel no li agradava. No li semblava que fos més dur pel fet de fumar. A ella li semblava que s'ho tenia molt cregut i que es passava el dia mirant-se el melic. En canvi la Marta i la Laia sempre estaven parlant d'ell...

De tota manera, sempre es feia una pregunta que la neguitejava una mica: com és que moltes de les dones interessants que sortien per televisió eren fumadores?

Activitat 4

Diversos punts de vista

Preguntes:

- *Per què creieu que la gent comença a fumar?*
- *Per què creieu que alguns segueixen fumant?*
- *A les noies/nois els agraden més els nois/ies que fumen?*
- *Per què la gent no canvia la seva conducta quan sap que alguna cosa que fa li porta problemes?*
- *Quines conseqüències negatives té el consum de tabac? (a llarg i a curt termini).*
- *Creus que els fumadors saben que el tabac és perjudicial per a la seva salut?*
- *Per què alguns fumadors decideixen deixar de fumar i no ho aconsegueixen?*
- *Creus que és fàcil deixar de fumar?*
- *Coneixeu algú que ho hagi provat? Li ha resultat fàcil o difícil?*
- *Què faríeu per aconsellar la gent que fumés? Què té de positiu fumar?*
- *Què faríeu per aconsellar la gent que no fumés? Què té de negatiu fumar?*

Activitat 5

La publicitat del tabac

Objectius:

- Identificar la influència de la publicitat en els fumadors potencials.
- Trobar “errors” o contradiccions en els missatges publicitaris
- Valorar la influència social dels anuncis publicitaris de tabac.
- Valorar l’oferta institucional de contraanuncis publicitaris de tabac

Continguts:

Fets i conceptes	Procediments	Actituds i valors
- La publicitat i la seva influència en els joves.	- Anàlisi de les tècniques publicitàries.	- Esperit crític davant la influència de la publicitat.

Descripció de l’activitat:

Aquesta proposta es configura com una unitat didàctica, en lloc de limitar-nos a oferir una activitat puntual, ja que entenem que cal treballar aquest tema amb més profunditat.

La publicitat: Proposta d’activitats amb material audiovisual

1. Per introduir el tema de la publicitat pot ser molt útil el vídeo “**El repte per la llibertat**”.⁵ Aquest tracta la prevenció de les drogodependències, especialment el tabac i l’alcohol. En la seva introducció (10 minuts) fa una seriosa reflexió sobre la incidència que els mitjans de comunicació social, a través de la publicitat, tenen en el consum de tabac i l’alcohol. S’inicia els alumnes en el coneixement de les tècniques publicitàries i dels mecanismes que s’utilitzen per seduir els consumidors.
2. En la mateixa línia de la proposta anterior ens pot ser útil la proposta “**La publicidad, ¿apariencia o realidad?**”, de TVE.⁶

En aquesta proposta es tracten alguns dels trucatges que s’utilitzen en el món de la publicitat i també en el cinema. De com sovint les coses no són el que semblen. Són universos creats a partir d’elements de la vida real.

⁵ El repte per la llibertat. Generalitat de Catalunya. Dept. d’Ensenyament. Programa de Mitjans Audiovisuals. Col·lecció de vídeos didàctics.

⁶ Ferrés, J. *Com veure la TV? III- La Publicitat*. Barcelona: 1998. CAC Consell de l’Audiovisual de Catalunya. *Llibre i vídeo*. Pàg. 76-81.

Per altra banda, hi ha mecanismes que podrien semblar enganyosos i que són socialment acceptats perquè pertanyen a l'àmbit –socialment legalitzat- de la seducció. Per exemple, els maquillatges i vestuaris, de com es maquillen i es vesteixen els productes com es fa amb les persones. És un engany? Es pot qüestionar si s'ha de parlar d'engany quan la publicitat associa productes materials amb valors suprems com la felicitat, l'amor o la llibertat.

3. Visionament de l'espot de Marlboro "Venga al sabor de Marlboro" ² Aquest és un excel·lent material (col·lecció de 3 vídeos i llibres) ha estat tramès a tots els centres de secundària i CRPs pel PMAV (Programa de Mitjans Audiovisuais del Departament d'Ensenyament) hi ha estat editat per CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya).

Cal comentar amb els alumnes que aquest espot que es veurà és un anunci clàssic sobre tabac, i que a l'estat espanyol els espots sobre tabac estan prohibits a la televisió. Aquest anunci el poden recordar o haver vist en la publicitat d'alguns cinemes.

Aquest espot és tot un clàssic pel que fa a la publicitat en general i al tabac en concret, tant pel que fa als mecanismes de seducció que s'utilitzen com per la història i evolució d'aquest mite de la publicitat "el cowboy".

En aquesta proposta cal tractar:

- Les sensacions i reaccions que provoca.
- Beneficis del producte que es presenten en l'espot?
- Mecanismes de seducció.

La publicitat

La publicitat és una comunicació massiva que té per finalitat transmetre informació i/o incidir sobre les actituds, creant-les, modificant-les o reforçant-les per impulsar els destinataris a un comportament favorable als interessos de l'anunciant. Gil, Amaya⁷

D'aquesta definició cal destacar-ne l'apartat que fa referència a "*informar i/o incidir sobre les actituds, creant-les, modificant-les o reforçant-les*". Aquest és l'objectiu bàsic: persuadir, seduir i convèncer el consumidor a adquirir el producte presentat. Amb aquesta finalitat els publicistes faran servir totes les estratègies i habilitats imaginables per aconseguir-ho.

La publicitat és el mecanisme més eficaç per promoure el **consum**, si el consumidor no té la necessitat de consumir el producte X, només cal crear-li aquesta necessitat.

Un anunci funciona si arriba a: cridar l'**atenció** del consumidor, si desperta el seu **interès**, si aconsegueix provocar-li atracció o **desig** i si finalment aconsegueix que s'**adquireixi** el producte.

L'objectiu final de la publicitat és que es compleixi aquesta fórmula màgica **AIDA: Atenció. Interès. Desig. Adquisició.**

Per tal d'aconseguir l'èxit d'un anunci, la publicitat es fonamenta en dos grans mitjans: La imatge i la publicitat.

La imatge: Una de les característiques de les imatges publicitàries és la seva creativitat. La fotografia publicitària és actualment un art que atrau, fascina i sedueix el consumidor per la seva bellesa, originalitat, etc.

El llenguatge: La seva utilització en publicitat respon a la finalitat de persuadir mitjançant els mecanismes i recursos propis del llenguatge.

⁷ Gil, Amaya. *Color, imagen y lenguaje de la publicidad*. Zaragoza: 1993. Gobierno de Aragón.

Activitat 5

La publicitat del tabac

(Del crèdit de: Cabra, Q. [et al.] / *Tu sempre fas el que et diuen?* Barcelona: Octaedre, 1998.)

De ben segur que t'hauràs fixat que les campanyes publicitàries o els anuncis són ben diferents segons les èpoques de l'any, el producte que anuncien o bé el públic a qui van adreçats.

Et proposem fer un estudi sobre alguns anuncis que pots veure diàriament per la TV, les revistes, els diaris... de cara a descobrir el que hi ha al darrera dels anuncis, i així intentar esbrinar què pretenen.

La publicitat fa que qualsevol marca adquireixi una personalitat pròpia. Els consumidors la coneixen i la recorden perquè s'acostuma a relacionar una marca amb uns valors i virtuts determinats. Una marca fins i tot pot expressar **un estil de vida** i una **posició social** concreta. Hi ha marques i productes per a joves, executius, mestresses de casa...

Les cigarretes Marlboro eren, abans de 1954, un tipus de tabac suau, amb filtre, especialment indicat per a públic femení. En aquella època la majoria de les cigarretes no portaven filtre. Per augmentar les vendes calia canviar totalment la imatge de la marca. Calia donar la imatge de masculinitat. Als EUA la imatge d'home dur per excel·lència és el "cowboy" i per això es va triar aquesta imatge.

Els resultats van ser espectaculars i la marca va destacar molt dels competidors.

Aquesta petita història et pot ajudar a entendre el paper de la publicitat i la importància de donar una personalitat a la marca. (Maquinai. A.)⁸

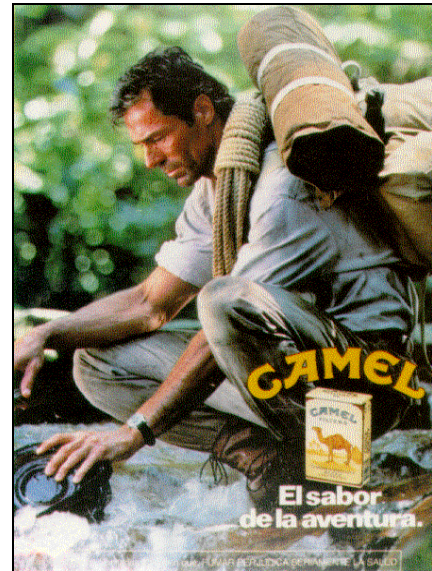
⁸ Maquinay, A. *Parlem d'anuncis*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Dept. d'Ensenyament, 1992.

Exercici 5.1.

Una altra coneguda marca de cigarretes ha fonamentat des de fa uns anys tota la seva campanya publicitària a associar el seu consum amb un estil de vida.

- **Explica els trets més destacats que caracteritzen el perfil que es dona a la marca i al seu consumidor.**

Els anuncis publicitaris han evolucionat molt. Actualment els missatges directes han estat substituïts per missatges més subtils, jugant molt sovint amb el doble significat de les paraules, i amb recursos com les comparacions, metàfores, hipèrboles...

A continuació et presentem un exemple d'anunci gràfic de tabac.

Quin tipus de missatge dona aquest anunci?

Exercici 5.2.

La publicitat del tabac

Recull alguns anuncis de revistes, diaris..., fes-ne també un comentari crític.

Per facilitar-te la feina et donem unes pautes que et poden ajudar en l'anàlisi d'anuncis gràfics.

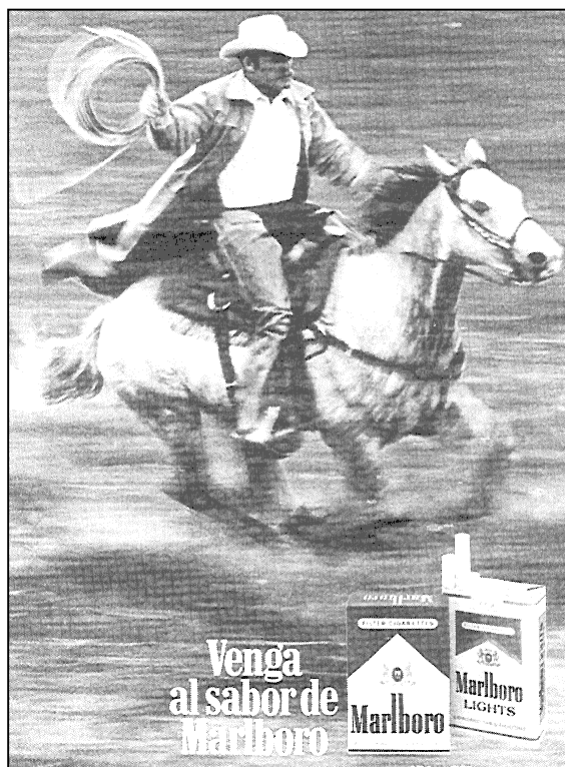
Producte.....	Marca.....
<p>Què veiem:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elements de la imatge que destaquen. 2. El text. <ul style="list-style-type: none"> - Eslògan. - Situació del text. - Logotip. 	<p>Què interpretem:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Què et suggereix la imatge? 2. Què et diu el text? 3. Quina relació hi ha entre la imatge i el text? 4. A quin públic s'adreça? 5. Quin és el missatge de fons?

Com recordaràs, anteriorment ens hem referit a la publicitat sobre el tabac i al fenomen que va suposar l'aparició de "l'home Marlboro" i el "cowboy símbol d'aquesta marca, i de tot un estil de vida.

Wayne McLaren, l'actor que durant uns anys va ajudar a crear la imatge de virilitat, aventura, individualisme i llibertat per la marca tabaquera Marlboro, va morir als 51 anys, víctima d'un càncer de pulmó.

McLaren va consumir més de 30 cigarrets diaris durant 25 anys, fins que la primavera de 1990 se li va diagnosticar un càncer de pulmó. A partir d'aquell moment va demanar que es reduís la publicitat del tabac i va participar en diverses campanyes en les quals anunciava:

"El tabac mata i jo en sóc una prova vivent."

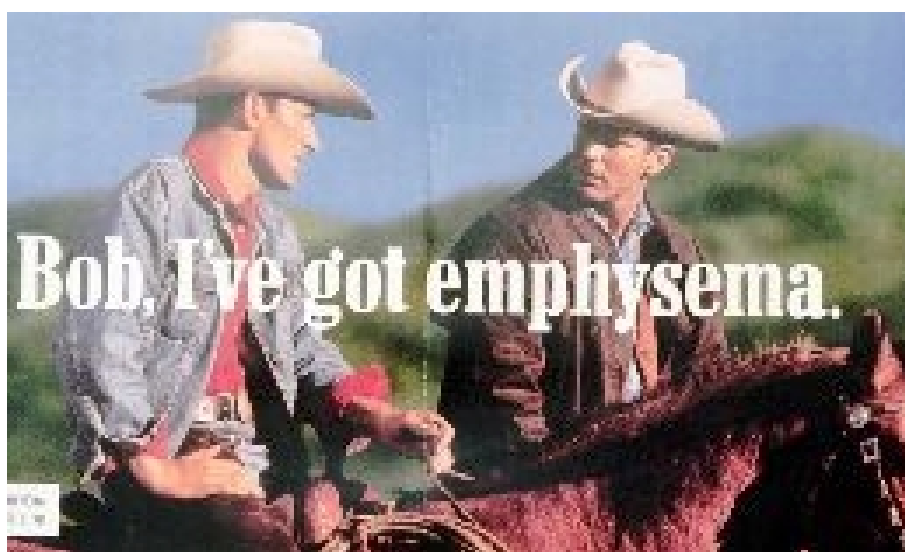

Exercici 5.3.

La publicitat del tabac

Actualment, després de moltes campanyes contra el tabac que s'estan realitzant als EUA, les autoritats sanitàries d'aquest país han realitzat una nova campanya antitabac utilitzant les mateixes eines.

En un dels anuncis d'aquesta campanya es veu un dels cowboys que li comenta a un company: **“Bob, tinc un emfisema.”**

Què és un emfisema?

Quin és el significat o missatge de l'anunci?

Quina importància o significat creus que pot tenir el fet d'utilitzar la figura dels “cowboys”?

Exercici 5.3.

La publicitat del tabac

Característiques del anuncis:

Un cop has analitzat i treballat diferents anuncis sobre tabac, et demanem que intentis trobar les característiques comunes als anuncis treballats.

Fixa't en els següents apartats:

A quin públic s'adrecen?

Quines són les característiques que et fan pensar el tipus de públic a qui s'adrecen?

Defineix les característiques més rellevants pel que fa a:

La imatge.

El text, l'eslògan.

Quins objectius pretén?

Creus que els aconsegueix?

Quines informacions i sensacions transmet?

La informació és real?

Les sensacions que transmet s'ajusten a la realitat?

Recursos sobre publicitat:

- *Sánchez, J. El repte per la llibertat.* Acció familiar. Traducció i adaptació: Generalitat de Catalunya. Dept. d'Ensenyament. Programa de Mitjans Audiovisuals. "Col·lecció de vídeos didàctics".
- *Fernàndez, J. La publicitat.* Col·lecció "Crèdits variables secundària". Àrea Llengua i literatura. Barcelona : Ed. Castellnou, 1996
- *Ferrés, J. Com veure la TV? III. La Publicitat .* Barcelona: 1998. CAC, Consell de l'Audiovisual de Catalunya,(Llibre i vídeo).1998
- *Gil, Amaya. Color, imagen y lenguaje de la publicidad.* Zaragoza: Gobierno de Aragón,1993
- *Maquinay, A. Parlem d'anuncis.* Barcelona: Generalitat de Catalunya. Dept. d'Ensenyament, 1992.